

Vammaispalvelulain voimaantulon siirtäminen

Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua vammaispalvelulain voimaantulon siirtymisehdotuksesta. Pohjanmaan hyvinvointialue ei puolla lain voimaantulon lykkäämistä 1.10.2024 saakka.

Uuden vammaispalvelulain pitäisi tulla voimaan viivytyksettä, jotta vammaisten henkilöiden asema korjaantuisi YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaiseksi. Vammaispalvelulakiuudistusta on valmisteltu todella pitkän aikaa. Uuden vammaispalvelulain tavoitteena on turvata vammaispalveluiden saanti yhdenvertaisesti kaikille vammaisille henkilöille asuinpaikasta riippumatta sekä parantaa vammaisten ihmisten oikeutta osallistua yhteiskuntaan sekä tehdä oman näköisiä valintoja elämässään yhdenvertaisesti muiden ihmisten kanssa. Esitetyn vammaispalvelulain tärkeänä ja hyvänä pääperisaatteena on, että määriteltäessä vammaisen henkilön oikeutta saada palvelua lähtökohtana on henkilön yksilöllinen avun ja tuen tarve, johon vaikuttavat myös yhteiskunnassa esiintyvät esteet, ei ”pelkästään” diagnoosi.

Pohjanmaan hyvinvointialueen mielestä vammaispalvelulain voimaantulosta aiheutuvat kustannusvaikutukset on selvitettävä siten että kustannustaso on oikea. Hyvinvointialueiden rahoituksen on vastattava lain voimaantulosta aiheutuvia kustannuksia.

Hallituksen esityksen taustamuistiossa todetaan, että ”voimassa oleva vammaispalvelulainsäädäntö on vanhentunut ja osittain puutteellinen, eikä täytä täysin perustuslain tai YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia. Uusi vammaispalvelulaki vahvistaisi vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Uudistuksen voimaantulon siirtäminen vaikuttaisi myös vammaisten henkilöiden ja heidän läheistensä mahdollisuuteen ennakoida tulevia lainsäädännön muutoksia. Uusi vammaispalvelulaki ja sen soveltamisala on käynyt läpi monitahoisen arvioinnin. Uuden vammaispalvelulain voimaantuloa ei tulisi enää siirtää 1.10.2023 myöhemmäksi, koska uusi laki tuo voimaan tullessaan vammaisten asemaan tarvittavia parannuksia voimassa olevaan lakiin verrattuna. Lainsoveltamisessa tarvittavia tarkennuksia voidaan tehdä ministeriötason ohjauksella.

Lain voimaantulon siirtoa voidaan perustella palvelujen vaikuttavuuden arvioinnin, asiakas- ja potilastietojärjestelmiin tarvittavien muutosten, tilastoinnin ja taloussuunnittelun näkökulmasta. Mutta asiakastarpeista lähtien lain voimaantulon lykkääminen yllä pitäisi nykyiseen lainsäädäntöön liittyviä epäselviä tulkintoja tai puutteita, jotka ovat ainakin (pää)osin korjaantumassa nyt esitetyllä lailla.

Jos päädytään lain voimaantulon lykkäämiseen, on palvelujen järjestämisen näkökulmastaärkevintä lain tulla voimaan 1.1.2025 alkaen. Asiakas- ja potilastietojärjestelmiin tarvittavat muutokset, tilastointi, taloussuunnittelu ja ennen kaikkea henkilöstön kouluttaminen ovat tärkeitä näkökulmia. Samoin jää aikaa tehdä tarkentavat valtakunnallisesti yhdenmukaiset soveltamisohjeet niiltä osin kuin tarvitaan lainsäädännön soveltamisessa tarkentavaa ohjausta. Kolmen kuukautta hallitusohjelmaan kirjattua (1.10.2024) myöhäisemmällä voimaantulolla ei olisi merkittävää vaikutusta asiakkaiden asemaan ja oikeuksiin palvelujen saamisessa.

Marina Kinnunen, johtaja Pohjanmaan hyvinvointialue
Erkki Penttinen, sektorijohtaja Pohjanmaan hyvinvointialue